

Deutsch-tschechisches tschechisch-deutsches Sportwörterbuch

Německo-český česko-německý sportovní slovník

EVA POKORNÁ

KAROLINUM

Deutsch-tschechisches
tschechisch-deutsches Sportwörterbuch
Německo-český
česko-německý sportovní slovník

Eva Pokorná

Recenzovali:

Petra Borchert (Universität Konstanz)

Mgr. Róbert Kandráč, Ph.D. (Prešovská univerzita)

Published by Charles University

Karolinum Press

Set by Karolinum Press

First Edition

© Univerzita Karlova, 2018

© Eva Pokorná, 2018

ISBN 978-80-246-3834-8

ISBN 978-80-246-3860-7 (pdf)

Univerzita Karlova
Nakladatelství Karolinum 2018

www.karolinum.cz
ebooks@karolinum.cz

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji všem svým domácím i zahraničním kolegům
za cenné odborné rady a připomínky, zejména pak

PaedDr. Ireně Čechovské, CSc.,

PhDr. Petře Fořterové Matoškové, Ph.D.,

Mgr. Janu Chrudimskému, Ph.D.,

PhDr. Aleši Kaplanovi, Ph.D.,

Barbaře Löbel, M.A.,

Mgr. Šárce Panské,

doc. MUDr. Janu Pokornému, DrSc.,

PaedDr. Martinu Tůmovi, Ph.D.

a Mgr. Aleně Vaněčkové.

Bc. Jaroslavě Kamburovové a Jaroslavě Valentové děkuji za rozsáhlou
technickou práci.

SOUHRN

Předkládaný *Německo-český a česko-německý sportovní slovník* je v České republice první publikací zabývající se problematikou oborové slovní zásoby. Je výsledkem autorčiných mnohaletých zkušeností s výukou odborné němčiny na Fakultě tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy (dále UK FTVS), s překladem a tlumočením odborných textů a v neposlední řadě i výsledkem četných pracovních pobytů na Univerzitě v Kostnici.

Práce vychází z úvodních textů k jednotlivým kapitolám publikací autorek Evy Pokorné a Barbary Löbel *Grundlagen der Sportsprache* (Praha, Karolinum 2014) a *Einblick in die Sportarten* (před dokončením), ze kterých byly německé odborné výrazy vyexcerpovány, a přináší rozsáhlou databázi termínů z oblasti sportu a dalších s ním úzce souvisejících vědních oborů. V publikaci *Grundlagen der Sportsprache* jsou pojednány tematické okruhy: studium sportu, pojetí sportu v německé jazykové oblasti, kategorizace sportovních odvětví, lidské tělo, pohyb a jeho popis a školní tělesná výchova. Publikace *Einblick in die Sportarten* se zaměřuje na vybraná sportovní odvětví: atletika, gymnastika, pohybové a sportovní hry, plavání, lyžování, vodní a outdoorové sporty.

Výběr heslových slov – do německo-české části bylo vyexcerpováno téměř 2400 hesel s 570 podhesly, česko-německá část obsahuje přibližně 1500 hesel s 1800 podhesly – byl proveden ve spolupráci s příslušnými odborníky z UK FTVS i ze zahraničí, s nimiž byl rovněž v případě potřeby i konzultován.

Slovník je určen studentům tělesné výchovy a sportu, kterým by měl usnadnit práci s uvedenými publikacemi a současně významně rozšířit jejich slovní zásobu a přispět tak k rozvoji schopnosti dorozumět se na odborné úrovni. Předpokládá se však i jeho volné využití vědeckými pracovníky a ostatní odbornou i laickou veřejností v oboru, ať již při studiu odborné literatury nebo při práci na sportovištích.

Publikace představuje otevřený systém, který je třeba i nadále aktualizovat.

ZUSAMMENFASSUNG

Das vorliegende *deutsch-tschechische und tschechisch-deutsche Sportwörterbuch* stellt in der Tschechischen Republik die erste Publikation dar, die sich mit der Lexik des Fachgebiets „Sport“ befasst. Sie beruht auf langjährigen Erfahrungen der Autorin mit dem fachbezogenen Fremdsprachenunterricht an der Sportfakultät der Karls-Universität zu Prag sowie mit Übersetzungen und Dolmetschen von Fachtexten. Nicht zuletzt haben zur Entstehung dieses Fachwörterbuchs auch zahlreiche Arbeitsaufenthalte der Autorin an der Universität in Konstanz beigetragen.

Das Werk geht von den Einführungstexten zu den einzelnen Kapiteln in den Publikationen der Autorinnen Eva Pokorná und Barbara Löbel *Grundlagen der Sportsprache* (Prag, Karolinum-Verlag 2014) und *Einblick in die Sportarten* (kurz vor Vollendung) aus, aus denen die deutschen Fachausdrücke exzerptiert worden sind, und bietet so eine umfangreiche Datenbank der Termini nicht nur aus dem Fachbereich „Sport“, sondern auch aus anderen mit dem Sport eng zusammenhängenden Fachgebieten. In der Publikation *Grundlagen der Sportsprache* werden folgende Themenbereiche behandelt: Sportstudium, Auffassung des Sports im deutschsprachigen Raum, Kategorisierung der Sportarten, Körperbau eines Menschen, Bewegung und deren Beschreibung sowie Schulsport. Die Publikation *Einblick in die Sportarten* zielt auf ausgewählte Sportarten wie: Leichtathletik, Gymnastik und Geräteturnen, Bewegungs- und Sportspiele, Schwimmen, Skisport, Wasser- und Outdoor-Sportarten.

Die Auswahl der Stichwörter – der deutsch-tschechische Teil beinhaltet knapp 2400 Stichwörter mit 570 Unterstichwörtern und der tschechisch-deutsche Teil etwa 1500 Stichwörter mit 1800 Unterstichwörtern – ist in Zusammenarbeit mit den zuständigen Fachkollegen sowohl aus der einheimischen Fakultät als auch aus dem Ausland durchgeführt worden.

Das Wörterbuch ist für Sportstudierende bestimmt, denen die Arbeit mit den angegebenen Publikationen hiermit erleichtert und der Fachwortschatz vermittelt bzw. erweitert werden soll. Zugleich sollte

es auch zur Entwicklung der Fähigkeit beitragen, sich auf fachlichem Niveau verständigen zu können. Es wird vorausgesetzt, dass das Buch gleichermaßen von der wissenschaftlichen Gemeinschaft wie von fachinteressierten Laien genutzt wird, sei es beim Studium der fremdsprachigen Literatur oder bei der Arbeit in Sportanlagen.

Die Publikation stellt ein offenes System dar, das weiterhin zu aktualisieren ist.

USPOŘÁDÁNÍ SLOVNÍKU

Základem zpracování slovníku jsou hesla, která jsou ve výchozím jazyce uvedena tučně v základním slovníkovém tvaru. V cílovém jazyce jsou ekvivalenty psány obyčejným písmem. Jednotlivá hesla jsou řazena abecedně. Stejným způsobem jsou řazeny i víceslovné termíny, které jsou uvedeny převážně pod příslušným podstatným jménem, případně pod přídavným jménem.

Německo-česká část

Stürzen, das (-s, o) padání, pády

Sturzhang gebückt, der (-[e]s, -hänge) svis vznesmo

Sturzhang gestreckt, der (-[e]s, -hänge) svis střemhlav

Sturzhelm, der (-[e]s, -e) ochranná přilba

Česko-německá část

skluzná část lyže Gleitzzone, die (-, -n)

skluznice Gleitfläche, die (-, -n)

skok Sprung, der (-[e]s, Sprünge)

skok daleký Weitsprung, der (-[e]s, -sprünge)

U hesel, jejichž význam je v obou jazycích jednoznačný, je ve druhém jazyce uveden pouze jediný ekvivalent:

skrčmo gehockt

skříňka se zarážecí deskou (skok o tyči) Einstichkasten, der (-s, -kästen)

skřížný (impulzní) **krok** Impulsschritt, der (-[e]s, -e)

Synonyma jsou oddělena čárkami:

Kapillare, die (-, -n) kapilára, vlásečnice

Kippe, die (-, -n) vzepření vzklopmo, vzklopka

Körper(halb)kreislauf, der (-[e]s, -läufe) tělní krevní oběh, velký krevní oběh

Významy slov mnohoznačných (homonyma) jsou označeny arabskými číslicemi:

Abstoß, der (-[e]s, -stöße) 1. odraz (dolní končetinou s oporou o pevnou překážku); 2. odvrh; 3. kop od branky, odkop, odpal; 4. odpich (holí)

Schwung, der (-[e]s, Schwünge) 1. švih; 2. nášvih (např. kládívem); 3. oblouk (lyžování)

Profesionalismy jsou v obou jazycích uvedeny v závorkách:

„Kerze“, die (-, -n) „svíčka“, stoj na lopatkách

„Spielmacher“, der (-s, -) tvůrce hry, „špílmachr“

Hnízdování podhesel je uspořádáno tak, že jsou nejprve uváděna abecedně řazená podhesla s přívlastkem shodným resp. neshodným, následují slovesné a předložkové vazby a slovní spojení. Pro snazší práci se slovníkem jsou podhesla psána kurzívou a každý výraz je uveden na samostatném řádku:

Regel, die (-, -n) pravidlo

internationale Regeln mezinárodní pravidla

die Regeln festlegen stanovit pravidla

im Einklang der R. v souladu s pravidly

vlna Welle, die (-, -n)

příbojová v. Brandungswelle, die

klouzat po vlnách über die Wellen gleiten

manévr ve vlnách Wellenmanöver, das

jízda, závod ve vlnách (windsurfigová disciplína) Wave, das

V češtině, kde jsou ve větší míře zastoupeny víceslovné termíny, pro větší komfort uživatele uvádíme podhesla zařazená do hnízda rovněž jako samostatná hesla ve tvaru víceslovného termínu, který se v daném jazyce obvykle užívá.

kontrakce Kontraktion, die, Muskelkontraktion, die
dynamická k. dynamische K.

excentrická k. exzentrische K.

izometrická k. isometrische K., statische K.

dynamická kontrakce dynamische Kontraktion

excentrická kontrakce exzentrische Kontraktion

izometrická kontrakce isometrische Kontraktion, statische Kontraktion

Abecední řazení hlásek nevyskytujících se v češtině

Přehlasované samohlásky „ä“, „ö“, „ü“ jsou pojednány jako nepřehlasované a řazeny abecedně jako „a“, „o“, „u“:

Übungsgut, das (-[e]s, -güter) zásobník cviků

Übungsleiter, der (-s, -) cvičitel

Umschwung, der (-[e]s, -schwünge) toč

Muskelkrampf, der (-[e]s, -krämpfe) svalová křeč

muskulär muskulární, svalový

Muskulatur, die (-, -en) svalstvo

Výrazy, v nichž se vyskytuje souhláska „ß“, řadíme abecedně tak, jako by se psala s dvojitým „ss“:

Funsport, der (-[e]s, -arten) sport pro zábavu, „funsport“

Fuß, der (-es, Füße) noha

Fußaufsatz, der (-es, -aufsätze) první kontakt nohy (chodidla)
 s podložkou

Fußball, der (-[e]s, -bälle) 1. fotbal, kopaná (pouze sg.); 2. fotbalový míč

V němčině neexistuje písmeno „ch“, proto slova obsahující „ch“ řadíme v německo-české části abecedně jako **c + h**:

Sauerstoffgehalt, der (-[e]s, -e) obsah kyslíku

Schädelhöhle, die (-, -n) lebeční dutina

Schädelwölbung, die (-, -en) klenba lební

Schaft, der (-[e]s, Schäfte) diafýza (střední část dlouhých kostí)

Gramatická charakteristika

V němčině je u podstatných jmen uvedena základní gramatická charakteristika. Rod podstatného jména je uveden za podstatným jménem členem určitým:

Zeitnehmer, der = rod mužský

Zeitregel, die = rod ženský

Zeitlimit, das = rod střední

Za členem jsou v závorce uvedeny koncovky 2. pádu jednotného a 1. pádu množného čísla. Samohláska „e“ v hranaté závorce označuje možnou variantu, kdy „e“ může nebo nemusí být součástí koncovky.

Wechselraum, der (-[e]s, -räume) předávací území

Wechseltechnik, die (-, -en) technika předávky

Wehr, das (-[e]s, -e) jez

Prostá vodorovná spojovací čárka vyjadřuje, že příslušný pád nemá koncovku, resp. je identický s tvarem podstatného jména v 1. pádu čísla jednotného:

Defensivspieler, der (-s, -) defenzivní hráč, obránce

Doppelpaddel, das (-s, -) dvojité pádlo

V případě, že se množné číslo podstatného jména netvoří nebo neuznává, je koncovka množného čísla nahrazena **o**:

Abseits, das (-, o) postavení mimo hru, ofsajd

Acht-Sekunden-Regel, 8-Sekunden-Regel, die (-, o) pravidlo osmi sekund

Varianty koncovky jsou v češtině odděleny „n.“ (zkratka pro „nebo“), v němčině „o.“ (zkratka pro ekvivalent „oder“).

Ausdauertest, der (-[e]s, -s o. -e) vytrvalostní test

Tempo, das, (-s, -s o. **Tempi**) tempo

Ve spojení přídavného jména s podstatným je v němčině uvedeno přídavné jméno s koncovkou podle rodu příslušného podstatného jména:

äußerer schräger Bauchmuskel = rod mužský

geradlinige Bewegung = rod ženský

disqualifizierendes Foul = rod střední

motorische Grundfähigkeiten = množné číslo

Běžně užívané zkratky uvádíme za příslušným odborným výrazem:

Zentralnervensystem, das (-s, -e), **ZNS** centrální nervová soustava, centrální nervový systém, CNS

V případě, že neexistuje odpovídající český odborný výraz, je překlad vyjádřen opisem, případně je upřesněn v závorce:

Behinderungsgruppe, die (-, -n) sportovní (klasifikační) třída, (medicínská) klasifikace pro jednotlivá postižení

Einsatzbereitschaft, die (-, o) připravenost (podat výkon)

Sprintfähigkeit, die (-, -en) specifická schopnost sprintera

U nepravidelných (silných) sloves uvádíme kmenovou samohlásku v přeteritu a v přítčestí minulém a pomocí zkratk, zda tvoří perfektum pomocí slovesa *haben* (h.) nebo *sein* (i. = er ist). Pokud není u slovesa žádný údaj, jedná se o sloveso pravidelné (slabé).

messen (a, h. e) měřit

springen (a, i. u) skákat, skočit

stoßen, (ie, h. o) 1. kopat, kopnout; 2. vrhat, vrhnout

Slovník respektuje aktuální pravidla pravopisu obou jazyků.

Deutsch-tschechischer Teil

— **A** —

Abbauprodukt, das (-[e]s, -e)

štěpný produkt

— *die Ausscheidung der Abbauprodukte* vylučování štěpných produktů

Abbremsen, das (-s, o) zbrzdění, zpomalení

— *A. der Vorschwungbewegung* z. švihů vpřed, z. předkmitů

Abdruckphase, die (-, -n) fáze odrazu

Abdruckstreckung, die (-, -en) propnutí odrazové nohy

Abfahrt, die (-, -en) sjezd

Abfahrthaltung, die (-, -en) sjezdový postoj

Abfahrtslauf, der (-[e]s, -läufe) sjezd

Abfahrtsläufer, der (-s, -) sjezdař

Abfahrtsläuferin, die (-, -nen) sjezdařka

Abfahrtsstrecke, die (-, -n) trať pro sjezd, sjezdová trať

abfangen (i, h. a) zastavit (pohyb)

Abfangen, das (-s, o) 1. zachycení, získání míče; 2. zastavení švihů

Abfluggeschwindigkeit, die (-, -en) rychlost vzletu

Abflugwinkel, der (-s, -) úhel vzletu, úhel vypuštění náčiní

abheben (o, h. o) zdvihnout

Abheben, das (-, o) zdvihnutí

Abknickwurf, der (-[e]s, -würfe) střelba s výklonem

Abkühlung, die (-, -en) ochlazení, zchlazení

Ablenken, das (-s, o) 1. odpoutání se; 2. tečování

Abnutzungsveränderung, die (-, -en) změny způsobené opotřebením

Abrollvorgang, der (-[e]s, -vorgänge) průběh odvíjení chodidla

Abschlag, der (-[e]s, -schläge) 1. výkop (prováděný brankářem z ruky); 2. odkop; 3. odbití

Abschwung-Bewegungen, die (Pl.) pohyby odkmitem (označení skupiny prvků)

Abseits, das (-, o) postavení mimo hru, ofsajd

Abseitsstellung, die (-, -en) postavení mimo hru, ofsajdová pozice

abspringen, (a, i. u) odrazit (se) — *mit einem Fuß a.* o. se jednou nohou

Absprung, der (-[e]s, -sprünge) odraz

— *einbeiniger A.* o. jednož

Absprungbalken, der (-s, -) odrazová deska, odrazové břevno

Absprunglinie, die (-, -n) odrazová čára

Absprungstreckung, die (-, -en) propnutí odrazové nohy (v okamžiku odrazu), nápon

Absprungsverhalten, das (-s, o) výchozí poloha při odrazu

Ab sprung vor be re i tu ng, die (-, -en) příprava na odraz

Ab sto ÷, der (-[e]s, -stöße) 1. odraz (dolní končetinou s oporou o pevnou překážku); 2. odvrh; 3. kop od branky, odkop, odpal; 4. odpich (holí)

— *A. mit dem Arm* odpich holí (paží)

— *A. mit dem Bein* odraz dolní končetinou

Ab sto ÷ be in, das (-[e]s, -e) odrazová noha

Ab sto ÷ be we gung, die (-, -en) odraz, odpich (holemi)

— *die A. der Arme verstärken* zesílit odpich holemi

Ab sto ÷ pha se, die (-, -en) fáze odrazu (noha), fáze odpichu (hůl)

Ab sto ÷ ski, der (-s, -skier) odrazová lyže

Ab we hr, die (-, o) obrana

— *A. von Finten* o. proti fintám

— *A. von Sperren* o. proti clonění

Ab we hr be we gung, die (-, -en) obranný pohyb

Ab we h re ffe k ti vi t ä t, die (-, o) efektivita, účinnost obrany

Ab we hr han dlung, die (-, -en) obranná činnost, obranné jednání

— *Abwehrhandlungen auf den Ball bzw. Ballgewinn gerichtet* obranné činnosti zaměřené na získání míče

Ab we hr man nschaft, die (-, -en) bránící družstvo

Ab we hr po si ti on, die (-, -en) obranná funkce

Ab we hr pro dukt i vi t ä t, die (-, o) produktivita obrany

Ab we h rs i tu a ti on, die (-, -en) obranná situace, situace v obraně

Ab we hr spi e ler, der (-s, -) hráč v obraně, obránce

Ab we hr stel lung, die (-, -en) obranné postavení, obranný postoj

Ab we hr ver such, der (-[e]s, -e) obranný zákrok

Ab wurf, der (-[e]s, -würfe) 1. odhod (atletika); 2. výhoz míče brankářem

Ab wurf be we gung, die (-, -en) pohyb při odhodu

Ab wurf ge sch win di g ke it, die (-, -en) odhodová rychlost

Ab wurf pha se, die (-, -n) fáze odhodu

Ab zie her, der (-s, -) odtahovač, abduktor

Ach il les se h ne, die (-, -n) Achilova šlacha

Ach se, die (-, -n) osa

Ach ter, der (-s, -) osma (nepárová disciplína)

Ach ter - Sch lag, der (-[e]s, -schläge) osmička (kanoistika; technika přitahování)

Ach tersch wung, der (-[e]s, -schwünge) osma (paží, stuhou)

Ach tkampf, der (-[e]s, -kämpfe) osmiboj

— olympischer A. olympijský o.
Acht-Sekunden-Regel, 8-Sekunden-Regel, die (-, o) pravidlo osmi sekund
After, der (-s, -) řiť, anus
ahnden trestat, potrestat
 — mit einer Hinausstellung a. p. vyloučením
akrobatisch akrobatický; akrobaticky
aktiv aktivní; aktivně
aktivieren aktivovat
 — die Muskulatur a. a. svalstvo
alpin alpský, velehorský, vysokohorský
Alpinklettern, das (-s, o) alpské lezení
altersbedingt podmíněný věkem, podmíněný stářím, v závislosti na věku
altersspezifisch specifický pro daný věk, specifický pro danou věkovou kategorii
 — altersspezifische Besonderheiten věkové zákonitosti
Altersstufe, die (-, -n) věková kategorie
Alveole, die (-, -n) alveol
Amortisation, die (-, -en) amortizace
Amputierte, der (-n, -n) amputář
Angleitbewegung, die (-, -en) sun
Angleiten, das (-s, o) sun
Angleittechnik, die (-, -en) závodová technika, technika sunem (vrh koulí)

Angreifer, der (-s, -) útočník
Angriff, der (-[e]s, -e) 1. útok; 2. napadení
Angriffsfinde, die (-, -n) klamání v útoku
Angriffshandlung, die (-, -en) útočná činnost
 — A. mit Ball ú. č. s míčem
 — A. ohne Ball ú. č. bez míče
Angriffslinie, die (-, -n) útočná čára
Angriffsproduktivität, die (-, o) produktivita útoku
Angriffsschlag, der (-[e]s, -schläge) útočný úder
Angriffssituation, die (-, -en) útočná situace, situace v útoku
Angriffsspieler, der (-s, -) hráč v útoku, útočník
anheben (o, h. o) nadzvednout
Anheben, das (-s, o) nadzvednutí
 — A. des Fußes n. nohy
Anhocken, das (-s, o) podřep
Anlauf, der (-[e]s, -läufe) 1. náběh; 2. rozběh
Anlaufabschnitt, der (-[e]s, -e) úsek rozběhu
Anlaufgeschwindigkeit, die (-, -en) rozběhová rychlost
Annahme, die (-, -n) příjem (podání)
 — A. des Balles příjem míče
Anpassung, die (-, -en) adaptace
 — kurzfristige A. krátkodobá a.
 — langfristige A. dlouhodobá a.
 — die A. anregen stimulovat adaptaci